5

[Sahadeva]yā śāstrarūpeņa vicitrarūpair anuṣṭhitā viśvam idaṃ vicitram |
ādyantahīnā khalu nirmimīte sarasvatī tāṃ praṇamāmi devīṃ || 1
||
veditā sarvaśāśtrāṇāṃ bhaṭṭo 'bhūn mukulābhidhaḥ |
labdhvā kutaścid ādarśāṃ bhraṣṭāmnāyaṃ sumuddhṛtam || 2 ||
kāvyālaṅkāraśāstraṃ yat tenaitad vāmanoditam |
asūyā tan na kartavyā viśeṣālokibhiḥ kvacit || 3 ||
ākarṇya bhavatas tasmād dayitasya vidhīyate |
vivṛtiḥ sahadevena vāmanīyasya samprati || 4 ||
vispaṣṭārtham idam prāyaḥ sūtraṃ vṛttisvarūpakam |
vivṛttis tan mayaitasmin saṃkṣepeṇa viracyate || 5 ||

[Vāmana]praṇamya paramaṃ jyotir vāmanena kavipriyā | kāvyālaṅkārasūtrāṇāṃ sveṣāṃ vṛttir vidhīyate ||

[Sahadeval] praņamyetyādinā iṣṭadevatāṃ namaskṛtya sūtrāṇi vyācaṣṭe | kavipriyeti | kavīn prīṇātīti kaviprīḥ tena kavipriyā vāmanena | kavipriyā kavivallabhā vā vṛttiḥ ||

kāvyam grāhyam alankārāt || 1.1.1 ||

[Vāmana]kāvyam khalu grāhyam upādeyam bhavati alankārāt | kāvyaśabdo 'yam gunālankārasamskṛtayoḥ śabdārthayor vartate | bhaktyā tu śabdārthamātravacano 'tra grhyate || [Sahadeva] kāvyam grāhyam alankārād ityādikayā pancasūtryā sambandhābhidheyaprayojanāni pratipādayitum upakramate | doṣā heyatvena guṇālānkārāś copādeyatvenābhidheyāḥ, śāstram abhidhāyakam, yad vakṣyati: śāstratas te iti | śāstrasya doṣādīnām cābhidhānābhidheyalakṣaṇaḥ sambandho 'rthād uktaḥ, doṣādiparijñānaṃ ca prayojanam | tasyāpi prayojanaṃ doṣahānena guņālankārādānena sundarakāvyanispattih | tasyāpi prayojanam dṛṣṭādṛṣṭam ca, yad vakşyati svakanthena — kāvyam sad drstādrstārtham prītikīrtihetutvāt | atas trīny api sambandhābhidheyaprayojanāni pratipāditāni | adhyāyānte tu prayojanasthāpānety upasamhārah prayojanasya prādhānyāt | prayojanam hi sarvatra pravṛttihetuh, yad uktam: "prayojanam anuddiśya na mando 'pi pravartate" iti | nanu guṇālaṅkārajanitaśobhau śabdārthau kāvyam na tu kevalau | tat kim bhedena pratipādyate kāvyam grāhyam alankārād ity āśankyāha — kāvyaśabdo 'yam iti | mukhyārthaparityāgena lākṣaṇikam artham bhajata iti bhaktir lakṣaṇā | sā

cātrābhidheyasambandhāt | guṇālankārasamskṛtaśabdārthalakṣano hi samudāyaḥ

kāvyaśabdābhidheyaḥ | tatsambaddhaś ca śabdārthamātralakṣaṇo 'vayavaḥ | tad uktam — abhidheyena saṃbandhāt sādṛśyāt samavāyataḥ | vaiparītyāt kriyāyogāl lakṣaṇā pañcadhā matā || iti | prayojanaṃ cātra pṛthaguddhṛtaguṇālaṅkārasvarūpavyutpādanam |